

Etibus adjectum, non obligat promissorem, nisi legitime constet saltem per conjecturas verosimiles tantum jacturæ sustinuisse creditorem quantum pactione exprimitur, de quo latissime pluribus laudatis Leotard. *de usur. quest.* 72. à n. 3. Hermos. *in l. 10. gloss.* 4. num. 303. *cum seqq. tit. 1. part. 5.* Carleval. *de judic. tit. 3. disp. 8. sect. 6. ex num. 79.* Card. Tusch. *lit. 1. conclus.* 308. num. 6. *cum seqq.*

35 Sunt non pauci qui asserunt, conventionem de certa quantitate pro interesse, absque aliqua probatione servandam quoties taxatio fit juxta regionis consuetudinem, ut in Hispania ad rationem quinque pro centenario, quia pecunia eos redditus producit ex censuum emptione, quæ valde frequens est. Hermos. *cum pluribus num.* 306. quos etiam refert Carleval. *num.* 88. Quod tamen ita verum erit, si constet, creditorem empturum fuisse census, si pecuniam creditam præ manibus haberet, prædiave fructifera comparaturum, seu negotiationi operam daturum, ut idem Hermos. ex aliis tenet *num.* 320. Carleval. *n.* 97. & de probatione interesse agit *ex num.* 314. de qua etiam Leotard. *quest.* 74. & 75. & an probetur juramento creditoris, *quest.* 76. Tusch. *sup. conclus.* 302. Mascard. *de probat. conclus.* 931. *cum seqq.*

36 Quoad forum conscientie licet pacisci de certa quantitate pro futuro interesse, modò adsit fraus, & quantitas respondeat jacturæ quam creditor passurus existimatur. Carleval. *cum pluribus Theologis d. sect. 6. num.* 78. Trullench *in Decalog. lib. 7. cap. 18. dub. 9. num.* 4. Diana *part. 1. tract. 8. resolut.* 64. Sed ut talis conventio tota conscientia fieri queat, quædam desiderantur conditiones, de quibus Lessius *lib. 2. cap. 20. ex num. 73.* Rebell. *de obligat. justit. part. 2. lib. 8. quest. 6. num. 2.* Filliuc. *quest. moral. tom. 2. tract. 34. part. 2. cap. 4. num. 70. & 79.* Trullench *ubi pronuper:* eisque servatis, poterit creditor conventam quantitatem percipere, etiam si nullum postea detrimentum sustineat. Trullench *sup. Lessius num. 76.* & alii apud Leotard. *q. 72. n. 32.*

Ad Num. 6.

37 Venditor qui ante acceptum pretium rem fructiferam tradit, non habita fide de illo, licite pacificetur, ut donec solvat, emptor certam quotannis quantitatem præstet in fructuum compensationem, *ex l. Curabit, C. de act. empti.* Molin. *disput.* 368. num. 18. Leotard. *quest.* 27. num. 3. Trentacing. *variar. lib. 1. rubr. de usur. resolut.* 2. num. 3. *vers. Quintus casus,* Fachin. *d. lib. 2. cap. 32. ex vers. Tertio controversitur,* præter adductos *sup. num. 32.* qui indistinctè hanc probant conclusionem, siue terminus ad solutionem assignetur, siue non, modò quantitas non egrediat fructuum æstimationem, quos res vendita reddere solet. Et quanvis Theologi communiter renitantur, ut videre licet apud Leotardum, ipse tamen cunctas objectiones removeret, & solidis fundamentis propriam sententiam accuratè fulcit *ex num. 4.* quam cum pluribus limitat *num. 45.* si excessus reperiatur inter annuam pensionem, & valorem fructuum, qui possunt percipi. Consulo Cenc. *de censib. q. 58. ex n. 6.*

38 Quanvis temporis adversa intemperie fructus spei non responderint, emptor tamen tenebitur ad pensionis integre solutionem, sicut ob uber-

tatem plus præstare non cogeretur, quia hujusmodi augmentum, vel diminutio ex conventionie ad emptorem spectat extra limites dictæ *Curabit.* Molin. *ubi proxime.* Aliud juris foret, si insolitus, & fatalis casus eveniret, velut hostium, inundationis, vel similis calamitatis, propter quam emptor nullos posset fructus percipere; nam à solutione quantitatis promissæ pro eo anno liberabitur. Leotard. *num. 43.* quod limitandum censo, nisi accederet assecurationis contractus, ac emptor fructuum periculum in se susciperet pro aliqua quantitate, quæ de justa illorum æstimatione detraheretur, aut si venditio de futuris fructibus contraheretur; quoniam ex contractus natura periculum esset emptoris, si spem ipsorum emeret, quia est perfecta venditio. Guttier. *de gabell. quest.* 106. num. 3. Hermos. *cum aliis in l. 11. gloss. 5. à princ. tit. 5. part. 5.* alioqui si fructus ipsi emantur, est conditionalis contractus, itaut si nulli nascantur, evanescat venditio, *d. l. 11. Partit. l. Nec emptio 8. de contr. empti.* Ant. Gom. *variar. lib. 2. cap. 2. num. 7.* Hermos. *sup. gloss. 3. num. 1.* ubi plures, Guttier. *loc. cit.*

Ibi: Imò posset quandoque.

Licet convenire inter emptorem, ac venditorem prædii, ut ex pretio census constituitur, ita ut emptor donec illud solvat, juxta regionis consuetudinem annuum redditum præstet, tamen hic æstimationem fructuum prædii superet. Trentacing. *ubi proxime.*

Verum redditum excedere non posse fructuum quantitatem juxta æquitatem legis *Curabit,* opinantur Cenc. *de censib. quest.* 48. num. 25. ubi ita Rotam decidisse testatur Leotard. *cum aliis q. 41. num. 27.* qui ducuntur ea ratione, quia ex Constitutione Pii V. prohibetur census impositio, nisi pretium in pecunia coram notario, & testibus numeretur: quapropter præfatum contractum, & similes irritos esse profitentur Molin. *sup. disp.* 390. num. 2. Trullench *in Decalog. lib. 7. cap. 21. dub. 3. num. 5.* & plures apud Cenc. *num. 21.* & Leotard. *num. 26.* Unde ex illo venditor prædii jus ad redditus percipiendos querere nequit, retinet tamen quod habebat ad fructus prædii quandiu pretium persolutum non est, licet de hoc Leotardus dubitaverit *num. 28.*

Quamquam Guttier. *Practicar. lib. 2. quest.* 172. 41. num. 8. Cevall. *commun. contra commun. q. 762. num. 51.* Mantic. *de tacit. convent. lib. 4. tit. 24. num. 27.* Mastrill. *decis.* 262. num. 11. sentiant, eum contractum census ex Bulla Pii V. irritum non censi, à communi tamen recedere non oportet, ubi illa sit recepta Constitutio; alibi enim eum non obliget, Trullench *num. 19.* Roderic. *de ann. redditib. lib. 1. quest.* 13. num. 3. *vers. In secundo,* conclusio posita *num. 39.* extra controversiam procedet, & ita servabitur non paucis in provinciis, quæ formam præfate Bullæ non admiserunt, ut de Sicilia testatur Mastrill. *sup. n. 1.* de Belgio, Gallia, & Germania Lessius *de just. & jur. lib. 2. cap. 22. n. 99.* de Hispania Roderic. *ubi proxime,* Trullench *n. 20.* Hermos. *in l. 10. gloss. 4. n. 291. tit. 1. part. 5.* & constat *ex l. 10. tit. 15. lib. 5. Recop.* ubi refertur supplicatum ad Sedem Apostolicam non absolute à Bulla, sed à clausula interdicente census constitui non posse, nisi pecuniâ præfenti. Adde Leotard. *q. 44.*

Ibi:

Ibi: Ad rationem unius pro quatuordecim.

42 Hodie apud nos censuum pretium auctum est ad rationem unius pro viginti, *l. 12. tit. 15. lib. 5. Recop.*

Ibi: Nonò plarè ex prænotatis.

43 Non est vetitum, re tradita, dilationeque tributa ad pretii solutionem, quod venditor elocet prædium emptori, ut iste donec illud numeretur, mercedem conventam annuatim præstet venditori. Trentacing. *variar. lib. 1. rubric. de usur. reso. 2. vers. Secundus casus,* Lessius *de just. & jur. lib. 2. cap. 21. num. 106.* Roderic. *de ann. reddit. lib. 3. quest. 7. num. 73.* Franc. Mar. *decis.* 891. num. 3. p. 1. Trullench *sup. cap. 20. dub. 13. n. 8.* Bossius *in Pract. tit. de remiss. merced. conduct. num. 102.* Leotard. *quest.* 27. num. 10. Fachin. *controverf. lib. 2. cap. 32. in fin.* Caroc. *de locat. rub. de usur. quest. 1. ex num. 3.* Ant. Gab. *commun. lib. 3. tit. de empt. concl. 4. n. 25. 26.* Mantic. *de tacit. convent. lib. 4. tit. 24. num. 18.*

44 Ut autem hujusmodi contractum celebrare liceat, oportet ut pensio fructibus prædii commenfuret, alioqui locatio erit irrita propter usuræ suspicionem, præsertim aliis præsumptionibus concurrentibus, aut saltem si modicus reperiatur excessus: hoc dempro, contractus subsistet. Ita Leotard. *num. 48.* cum Caroc. *sup. n. 6.* Roderic. *ubi proxime,* Polydor. Ripa *observat.* 168. n. 4. & 7.

45 Aliqui non pauci ex Glossa *in l. Sicut emptio, ff. locat.* observant in specie, de qua agimus, emptorem qui conductit prædium à venditore, teneri ad integram pensionem, etsi nullos fructus percipiat; nec juvandum, supervenienti sterilitate, beneficio remissionis mercedis, *ex cap. Propriet sterilitatem 3. de locat. l. Licet 8. C. eod.* Sentiant in Caroc. *num. 7.* Mozzius *de contract. tract. de locat. tit. de accident. locat. num. 38.* Bossius *ubi proxime,* qui rationem reddit, quia pensio solvitur non intuitu rei venditæ, aut fructuum; sed pretii, quod penes emptorem manet.

46 Hæc quidem ratio, ac conclusio præmissa Jure Civili sustineri poterit, quo usuræ permittebantur, quas emptor pendere cogebatur juxta pretii quantitatem, & modum legitimum, *l. 2. C. de usur. idèd licet nulli fructus nascerentur,* imò prædium ipsum periret, merces omninò præstatur, ut præfata Glossa docet. At cum hodie emptor ad nullas usuras teneatur, sed tantum ad fructuum compensationem damnari possit, prout sæpe assertum est, pensio locationis loco æstimationis fructuum subrogatur, non pretii; ideo illis deficientibus, emptor nihil præstabit, ut natura contractus exigit per allegata jura, & æquitati dictæ legis *Curabit;* convenit. Sin verò percepti fructus non sufficiant ad integram mercedis solutionem, liberabitur emptor, si eos omnes reddiderit venditori, *l. 22. tit. 8. p. 5.* Nunquam enim per locationem onerandus est emptor supra fructuum utilitatem, ne aliàs usura prætextu liciti contractus committatur, de qua suspectus censetur. Roderic. *d. quest. 7. n. 76.* Consulo Leotard. *q. 36. n. 23.* Ad dictam legem, Sic, lege notata *sup. num. 24.* & adde Roderic. *ubi proxime.*

Vers. Decimò quatuordecim.

Venditor si habita fide de pretio, & concessa dilatione ad solutionem, fundum venditum quem tradidit, ab emptore iterum recipiat in pignus, quos perceperit fructus, in sortem computare non cogitur Trentacing. *sup. d. resol. 2. vers. Tertius casus,* Roderic. *d. quest. 7. num. 80.* Joan. Lup. *comment. de usur. §. 1. quest. 7. num. 149.* Etenim regulariter fructus restauratorii, seu compensatorii, quales sunt hi, sortem non extenuant, siquidem nihil dominus fundum traderet, eosdem lucraretur fructus, quos ut creditor percipit. Merlin. *de dignor. lib. 5. quest. 45. num. 40.* Gait. *de credit. cap. 4. ex n. 1007.*

Est præfata resolutio declaranda ut procedat, si tempore traditionis convenerit, ut emptor fundum, quem accipit, reddat venditori in pignus, donec pretium exsolvatur, ut hic fructus sibi percipiat in sortem minimè computandos; nam hæc pactio tunc licite adjicitur, quemadmodum de certa quantitate annua loco fructuum percipiendorum præstanda prædixi *sup. num. 28.* At si post rem traditam, concessa dilatione ad solvendum, ex intervallo venditor pignori traditum fundum acceperit, fructus in sortem tenebitur imputare, quia jam renunciassè intelligitur beneficio legis *Curabit;* & juri quod habebat ad fructuum compensationem; qua ratione nec de annua quantitate venditori ex intervallo licet pacifici, ut adnotatur *sup. num. 25. cum seqq.*

Quæ quidem pariter locum obtinebunt, si emptor non prædium venditum, sed aliud pro securitate pretii venditori tradiderit, hic enim non computabit fructus in sortem si ex utroque prædio par utilitas percipiat: sed si pignorum erit locus comparationi. Hæc patent ex præmissis circa intellectum dictæ legis *Curabit;* & verè procul dubio censo, si inter contrahentes convenerit, ut venditor fructus prædii lucraretur, & hoc etiam in prædio vendito pignorado opus esse videtur, ut numero proximo insinuavimus obiter; dilatione enim concessa, nihil venditor, nisi ex conventionè intra terminum intuitu fructuum percipere permittitur, ut prænotatur *n. 25. & 28.* nec pignus constituitur ad lucrum, siue utilitatem creditoris; sed ad securitatem duntaxat. Merlin. *sup. lib. 1. quest. 1. num. 2.* unde ex datione pignoris non inducitur conventio tacita de lucrandis fructibus infra terminum dilationis; sed exprimi debet, aut saltem ex conjecturis apparere, veluti si emptor adeò idoneus, ac dives foret, ut venditor nulla egeret cautione pro pretii securitate.

Vers. Undecimò ex his constat.

Hoc Abbatis Panormitani consilium post D. Covar. resellunt, contractum de quo agitur, licitum probantes Roderic. *de ann. reddit. lib. 3. quest. 7. num. 81. & 82.* Trentacing. *variar. lib. 1. rubric. de usur. resol. 2. vers. Quartus casus,* Joan. Lup. *sup. d. quest. 7. n. 150.* Caroc. *de locat. rubr. de usur. quest. 2.*

Vers. Duodecimò hinc deducitur.

Emptor qui rem non soluto pretio accepit, tenebitur ad usuras illius, *ex d. l. Curabit etiam si*
F 3 venditor

venditor cautionem de evictione, aut alia, quæ promiserit inter contrahendum, non adimpleat. Trentacinq. *vers. Quod emptor teneatur*, Joan. Lup. n. 142. Ant. Gab. *comm. lib. 3. tit. de empt. concl. 4. n. 6.* Leotard. *de usur. q. 27. num. 24.* Aug. Barbosa *collect. d. l. Curabit, n. 22.* Hermof. *in l. 28. gloss. 2. num. 50. tit. 5. p. 5.* Fachin. *controvers. lib. 2. cap. 32. ex vers. Altera est, Scaccia de commerc. §. 1. quasi. 7. part. 2. ampliat. 8. à num. 160.* Gratian. *discept. cap. 588. num. 22.* Petr. Barbosa *in l. De divisione, num. 69. solut. matrim. Cancr. variar. part. 3. cap. 7. num. 23.*

52 Ampliatur conclusio, ut locum obtineat ubi emptor in mora non est, quia convenit ne solveretur pretium usquedum venditor præstaret promissa. Leotard. *num. 30.* Petr. Barbosa *ubi proximè, Gratian. num. 28.* quia tale pactum impedit exactionem, sed non usurarum cursum. Mastrill. *decis. 260. n. 15.* Idem erit licet imminet evictio, ac de illa pro actore pronuncietur, appellatione pendente. Looard. *num. 28.* Hermof. *num. 52.* Ut autem emptor sibi consulat, ne usuras pendere compellatur, pecuniam deponere poterit, nec obligatio proderit. Hermof. *num. 50. & 51.* Gratian. *num. 35.* Leotard. *ubi proximè.*

Verf. Decimotertiò apparet.

53 Venditor tradens partem rei venditæ, nihil de pretio numerato, jure pro rata exigit usuras. Pacific. *de Salvian. interd. inspect. 5. cap. unic. n. 171.* Roderic. *d. quest. 7. num. 107.* ubi disputat *ex n. 105.* Surd. *conf. 101. num. 23.* Aug. Barbosa *sup. num. 20.* Hermof. *num. 43.* Adjicit Roderic. quod si emptor, oblato pretio, venditorem interpellat, ut aliam partem rei tradat, non tenebitur deinceps ad usuras pretii: de qua limitatione cogitandum, quia emptor & fructibus, & usu pecuniæ, qui per obligationem non impeditur, locupletatur; ideo sola hæc non eximit emptorem ab usuris, nisi & depositio subsequatur. Leotard. *cum aliis n. 24.* Vide infra, n. 67. & 69.

Ad num. 7.

54 Venditor ut pretii usuras exigere valeat ex æquitate legis *Curabit*, rem tradere debet emptori, alioqui nec Jure Civili debentur eidem, nisi morâ per emptorem commissâ. *l. Fructus 13. §. 1. C. de action. empt.* Roderic. *num. 98.* Hermof. *num. 43.* Petr. Barbosa *num. 19.* Pichard. *in §. Actionum, q. 16. num. 19.* *Inst. de action. Quod ita verum est, ut non sufficiat traditio facta, per quam dominium transferatur, si venditor ex retento fundo fructus perceperit.* Traquel. *de jur. constit. limit. 28.* Aug. Barb. *collect. l. 2. C. de usur.*

Ibi: Nam si emptor ageret.

55 Ubi nullus ex contrahentibus incurrit moram, si venditorrem, & emptor pretium retinuerit, nec hic fructus, nec ille pretii usuras poterit exigere; nam utrinque opposita exceptione, actio utraque excluderetur. Consentiant Felician. *de censib. lib. 2. cap. 1. num. 38.* Caldas *de emptio. cap. 23. num. 12.* Joan. Lup. *comment. de usur. §. 1. q. 7. num. 162.* Roderic. *sup. num. 102.* Consule Petr. Barb. *num. 21.*

56 Hæc juxta Jus Canonicum, quo utimur, extra controversiam sunt admittenda, quia usuræ pretii permixtæ sic commensurantur fructibus rei vendi-

tæ, ut inter hos, & illas excessus aliquis non reperiat: unde si emptor fructus peteret, ac venditor de usuris exciperet, ad æqualitatem fieret compensatio, de quo iterum infra, *num. 76.* At Jure Civili non est ita; nam usuræ erant certæ, ac legibus definitæ; fructus verò incerti secundum ubertatem, aut sterilitatem, nec adæquabantur inter se, idè multò plus, vel minùs deberi poterat ex his, quàm ex interusurio pretii, de quo *sup. num. 8. 9.* Unde si emptor ageret ad fructus, & venditor de usuris exciperet, non extingueretur jus actoris omninò, si illorum æstimatione istarum quantitate superaret. Quamobrem inquirere oportet, an Jure Cæsareo emptor, qui pretium non solvit, eo cum usuris oblato, ad fructus per emptorem perceptos agere valeat: cuius resolutio deducetur ex questione statim examini subjicienda.

Ibi: Illud verò manifesti juris est.

Est satis controversum (ut hujus loci memores prænotavimus *sup. lib. 1. cap. 15. num. 15.*) quod D. Covar. manifesti juris esse asseverat, ad quem scilicet morâ non interveniente, spectent fructus perfecta venditione ante solutionem pretii nati, ac per venditorem percepti? Ac percipienti acquiri, cum Præside nostro tenent Molin. *de just. & jur. tract. 2. disp. 368. n. 8.* Ant. Gom. *variar. lib. 2. cap. 2. n. 11.* Leotard. *de usur. q. 27. num. 6. & 18.* Ant. Fab. *ration. l. Julianus, §. Ex vendito, de act. empt.* Cujac. *ibidem, & observat. lib. 21. cap. 15.* Trentacinq. *variar. lib. 3. tit. de empt. resol. 6. n. 7.* Roderic. *de ann. redditib. lib. 3. q. 7. n. 102.* Vide infra n. 73.

Secundum hanc sententiam nec emptor ad fructus agere poterit, quia venditoris sunt; nec hic ad pretii usuras, tum quod fructus retinet, tum quoniam traditio non intervenit, aut mora emptoris, ut prænotatur *sup. num. 54.* & procedet quantvis emptor usuras pretii, aut venditor fructus perceptos offerat.

Opposita opinio, nempe fructus ad emptorem pertinere, apertissime comprobatur *ex l. Fructus 13. C. de act. empt.* ipsam communiter amplectuntur Theologi, ut Lessius *de just. & jur. lib. 2. cap. 20. num. 109.* Dian. *Resol. Moral. part. 5. tract. 5. miscellan. resol. 214.* Trullench *in Decalog. lib. 7. cap. 20. dub. 13. num. 9.* ex nostris Greg. Lop. *in l. 28. gloss. 2. tit. 5. p. 5.* Cancr. *variar. part. 1. cap. 13. num. 94.* Picard. *in §. Actionum, quest. 16. n. 9. 20.* *Instit. de action. Villalob. comm. opinion. lit. F, num. 242.* Cur. Philip. *part. 2. lib. 1. cap. 12. n. 50.* Petr. Barbosa *in l. De divisione, num. 20. ff. solut. matrim. pluribus omissis, quos congerunt Hermof. in l. 28. gloss. 2. num. 12. tit. 5. p. 5.* Aug. Barbosa *collect. l. 2. num. 6. & collect. d. l. Fructus, n. 2. C. de action. empt.* Vide infra n. 73.

Hujusmodi sententia, quæ de juris rigore probabilior videtur, ita accipi debet, ut emptor pretium cum usuris Jure Civili præscriptis offerat, alias opposita per venditorem exceptione à fructuum exactione removebitur. Mantic. *de tacit. convent. lib. 4. tit. 16. num. 42.* Aug. Barbosa *collect. d. l. Curabit, n. 7.* Felician. *de censib. lib. 2. cap. 1. num. 18.* Hermof. *sup. num. 17. vers. Contrariam.* Quod provenit ex æquitate dictæ legis *Curabit*, ne emptor & usu pecuniæ pretii, & utilitate fructuum gauderet, venditore orbatò utroque commodo. Vide infra, n. 73.

61 Sed hæc locum non habebunt, si venditor dilationem concesserit ad pretii solutionem, quia fructus intra illam perceptos lucrabitur emptor, cui fides habita est de pretio absque usurarum onere; nam ex consensu vendentis pro tempore dilationis cessat ratio dictæ legis *Curabit*, cui ille renunciare censetur, de quo supra, *num. 25. & 27.*

62 Fit igitur ex præmissis, ut retenta posteriori opinione, emptor agere valeat ad fructus, non autem venditor ad usuras pretii: excipere tamen non prohibetur, si pro fructibus conveniatur, nec est audiendus etsi oblati fructibus, ipse ad iudicium provocet, usuras exigere intendens. Hæc ita ubi nec traditio, nec mora præcessit. Ideo emptori datur ad fructus actio, quæ venditori ad usuras denegatur, quoniam hic nec onus, nec periculum pretii sustinet; ille utrumque quoad rem venditam supportat, *d. l. Fructus, l. Id quod 7. de peric. & com. rei vend. §. Cum autem, Inst. de empt. l. 23. tit. 5. p. 5.* quam rationem reddunt differentiam observantes Pichard. *sup. num. 20.* Hermof. *cum aliis num. 19.* Petr. Barbos. *num. 19. cum seqq.*

Ibi: Et ideo si emptor.

63 Si emptor interpellatus pretium non exsolverit, morâ commissâ, tenetur venditori ad interesse, deductis vel oblati fructibus, quos hic perceperit; si vero ex dilatione solutionis venditor nullum senserit detrimentum, fructus lucrabitur. Adde prænotata *sup. n. 15. 16.* & consule Hermof. *in l. 28. gloss. 2. num. 22. 23. 29. tit. 5. p. 5.* Molin. *disp. 368. num. 22.* Villalob. *ubi sup.* Petr. Barbosa *num. 21.* Lessius *d. cap. 20. n. 102.* Trullench *in Decalog. lib. 7. cap. 20. dub. 13. n. 2.* & alii per me laudati *num. 16.*

64 Proxima conclusio, quæ & juri naturæ consona videtur Molinæ, de Jure Pontificio quod nobis est observandum, planè procedit, sicut ex traditis superius constat, præsertim locis præcitat. Sed si ad Cæsaream respiciatur, aliud est tenendum, quo venditor moram passus interesse exigere nequit, sed usuras pretii duntaxat, *d. l. Fructus, §. 1. l. fin. de peric. & com. rei vend.* Cujac. *lib. 33. Pauli de edit. in l. Si sterilis, §. Cum per venditorem, de act. empt.* Ant. Fab. *in ration. ibidem: unde Molin. hanc D. Covar. sententiam falsam asseverat, sed cum sit juxta rationem, ac jus naturale vera, quo damnum inferens illud rescarcire tenetur, sive extrinsecè, sive intrinsecè contingat Lessius ubi proximè, vers. Sed advertite, doctrina nostri Præsidis, quam sectantur laudati *sup. n. 16.* in praxi apud nos observabitur, qui juri communis legibus soluti sumus, illisque solum utimur, quatenus nos ducunt, ac juvant ad juris & rationis naturalis cognitionem, *l. 6. tit. 4. p. 3. ibi Greg. Lop. gloss. 2. & in l. 15. gloss. 2. tit. 1. p. 1. l. 3. tit. 1. lib. 2. Recop. Azeved. in rubric. d. tit. 1. lib. 2. n. 4.**

65 Similiter est distinguendum Jus Canonicum à Civili quoad fructus à venditore perceptos post emptoris moram; nam secundum illud erunt accipientis, etsi nihil sua intersit pretium statim, vel post tempus solvi, ut cum D. Covar. tenent pronuper laudati: quod secus leges civiles statuunt, quæ ob moram emptoris usuras pretii, quas aliàs exigere non poterat, venditori concedunt, *d. l. Fructus, §. 1. d. l. ult. de peric. & com. rei vend.*

non fructus, quos debet in usuras computare, vel extantes emptori restituere. Petr. Barbosa *in l. De divisione, n. 66.* Hermof. *sup. num. 22.* Et licet de aliis contradicentibus tesseretur, veram præmissam resolutionem censeo, nam ex quo lex tribuit venditori moram passò usuras pretii, fructus ad emptorem pertinere supposuit, alioqui ingens iniquitas resuleret, cum venditor simul utilitatem fructuum, ac pretii interusurium reportaret, contra dictam legem *Curabit*, & similes. Ast cum Jure Canonico usuræ nullatenus debeantur, fructus cedunt venditori, qui usurarum loco eos lucratur.

Ibi: Eadem ratione venditore constituto.

Emptore pretium exhibente, si venditor rem non tradiderit, tenebitur ad restitutionem fructuum quos ex tunc perceperit, & emptor ex re tradita percepisset. Molin. *sup. num. 20.* Lessius *num. 101.* Trullench. *ubi proximè, Ouald. lib. 13. cap. 4. in princ.* Trentacinq. *variar. lib. 3. tit. de empt. resol. 6. num. 7.* Roderic. *d. q. 7. n. 101.* Ant. Fab. *ration. d. l. Julianus, §. Ex vendito, in fin.* Ant. Gom. *variar. lib. 2. cap. 2. num. 11.* Facit lex *Si sterilis 21. §. Cum per venditorem, de action. emp.*

Nec hic erit locus æquitati legis *Curabit*, *C. de 67 act. empt.* etsi emptor & pretium retineat, & fructus lucretur, quia oblata pecuniam otiosam habet, ac paratam ad solutionem. Hermof. *in l. 28. gloss. 2. num. 30. tit. 5. p. 5.* Roderic. *sup. num. 103.* qui rectè limitat ubi constaret, ex pecunia pretii redditus emptorem percepisse, aut aliter lucrum reportasse; quia non obstante mora venditoris, quod pecunia produxit, in fructuum æstimationem imputabitur: quod accipi debet, non interveniente industria emptoris; nam si quid ex hac provenit, morosum venditorem non relevat, solumque ratio habebitur ad id, quod quantitas per se reddere posset. Vide supra, *num. 53.* & infra, *num. 69.*

Præterea venditor coercetur ob moram in eo 68 quod periculum quod à die perfecti contractus in emptorem transferat, ad illum regreditur, *l. 27. tit. 5. p. 5. l. Illud 17. du peric. & com. rei vend. §. Cum autem, Inst. de empt. Morla Emp. Jur. tit. de contr. empt. num. 107.* Aug. Barbosa *collect. l. Cum inter, num. 2. C. de peric. & com. rei vend.* Hermof. *in d. l. 27. Partit. gloss. 1. n. 1.* Ant. Faber. *ration. d. l. Illud, Molin. disp. 366. num. 13.* Venditor ex more interesse præstat intrinsecum, non extrinsecum, *l. Si sterilis, §. Cum per venditorem, de act. empt.* ubi Fab. *in ration.* Lessius *sup. Molin. disp. 368. num. 22.* quod limitat videndus Petr. Barbosa *in l. De divisione, num. 31. ff. solut. matrim.*

Ibi: Et forsitan hoc in casu.

Hanc quam subdubius tradidit noster Præses, 69 conclusionem impugnat Molin. *disp. 368. num. 21.* eam improbabilem sentiens. Vide tamen supra *num. 67.* nam perpensa æquitate legis *Curabit*, posset D. Covar. assertio sustineri, ne emptor sub idem tempus pretii pecuniæ redditus, ac fructuum capiat lucrum: quapropter desideratur quod pretium non tantum offerat, sed & obsignet, aut deponat, ut constet pecuniam otiosam perstitisse, nec in alios usus, seu negotiationem fuisse con-